

„ბრეჟნევის დოქტრინიდან“ „სინატრას დოქტრინამდე“

ნაშრომში მითითებულია, რომ სკკპ გენერალურ მდივანის მიხეილ გორბაჩოვს სურვილი იყო ისტორიაში შესულიყო, როგორც არა მარტო საბჭოთა კავშირის გარდამქნელი, არამედ მსოფლიო პოლიტიკის შემცვლელი. ამ მიზნით, იგი ცდილობდა რაღაც ახლის შემოტანას და დანერგვას. სახელდობრ, მან შემოიტანა იდეა „საერთო ევროპული სახლის მშენებლობის შესახებ“, რითაც იგი დაუპირისპირდა წლების განმავლობაში საბჭოეთში აპრობირებულ ე. წ. „ბრეჟნევის დოქტრინას“.

საბოლოოდ, ყველაფერი დამთავრდა „სინატრის დოქტრინით“, რაც იმას ნიშნავდა, რომ მთელი 1989 წლის განმავლობაში სოციალისტური რეჟიმები ლიკვიდირებულ იქნა აღმოსავლეთ ევროპის ყველა ქვეყანაში, რომლებიც იყვნენ სსრკ-ს სამხედრო და პოლიტიკური მოკავშირეები. ხელისუფლებაში მოვიდნენ ანტისოციალისტური პროდასავლური ძალები. ამ პროცესებში ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოსა და ვარშავის პაქტის არსებობა შეუძლებელი აღმოჩნდა. საბოლოოდ „გორბაჩოვის დოქტრინამ“ გამოიწვია საბჭოთა კავშირის დამარცხება აღმოსავლეთ ევროპაში. ეს იყო კატასტროფული მარცხი გორბაჩოვის უტოპიური იდეის „საერთოევროპული“ სახლის შექმნის შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: გორბაჩოვი; ბუში; ევროპული სახლი; სინატრა; დოქტრინა; ბრეჟნევი; მოსკოვი; კისინჯერი; ვაშინგტონი; ვარშავა.

სკკპ გენერალურ მდივან მიხეილ გორბაჩოვს ძალზედ აწუხებდა ამბიციები. მას სურდა ისტორიაში შესულიყო, როგორც არა მარტო საბჭოთა კავშირის გარდამქნელი, არამედ მსოფლიო პოლიტიკის შემცვლელი. ამიტომაც მან თავის თანამოაზრეებთან (ა. იაკოვლევი, ე. შევარდნაძე...) ერთად შემოიტანა ე.წ. იდეა „საერთო ევროპული სახლის მშენებლობის შესახებ“. ამიტომაც იგი დაუპირისპირდა ე. წ. „ბრეჟნევის დოქტრინას“.

რაც შეეხება „მორალურ და პოლიტიკურ კანონს“, რომელზეც დაყრდნობილი იყო „ბრეჟნევის დოქტრინა“ მდგომარეობდა შემდეგში - 1968 წელს პრავდაში განვითარებული მოვლენების გამო ჩეხოსლოვაკიელ

ხელმძღვანელს პირებს სკკპ გენერალურმა მდივანმა ლ. ბრეჟნევმა უთხრა შემდეგი სიტყვები:

„თქვენი ქვეყანა მდებარეობს იმ ტერიტორიაზე, რომელიც მორჩყულია საბჭოთა ჯარისკაცების სისხლით.

ჩვენ წარმოუდგენელი მსხვერპლის ხარჯზე მოვიპოვეთ ეს მიწა. თქვენი თვითნებობის გამო ახლა ჩვენ ვგრძნობთ საფრთხეს. მეორე მსოფლიო ომში დაღუპულთა სახელით - მათ ვინც სიცოცხლე გაწირეს თქვენი თავისუფლებისთვის - ჩვენ გვაქვს უფლება გამოვგზავნოთ ჩვენი ჯარისკაცები თქვენს ქვეყანაში, რათა უზრუნველყოთ ჩვენში საერთო საზღვრების უსაფრთხოება.

ეს ჩვენთვის პრინციპული საკითხია. ამიტომ ჩვენ აქ ვიქნებით მეორე მსოფლიო ომიდან მარადისობამდე“ [12, 65-66].

„I did it my way“ („მე ვმოქმედებდი ჩემებურად“) მღეროდა ამერიკელი მომღერალი ფრენკ სინატრა. ამ სიმღერის ლირიული გმირი, აჯამებდა რა საკუთარი ცხოვრების მოახლოებულ დასასრულს აღნიშნავდა - მისი მთავარი მიღწევა იყო ის, რომ ის მოიქცა ისე, როგორც მას სჭირდებოდა. ამ მელოდიის ირონია მდგომარეობს იმაში, რომ შესაბამისი ტექსტის გამო ამერიკელი არტისტის ეს სიმღერა ხშირად ჟღერს დაკრძალვაზე.

ამიტომაც იგი გახდა ერთგვარი „საუნდრეკი“ სხვებისათვის. ეს იყო ზუსტად იმის ასახვა, რაც სსრკ-მ შესთავაზა თავის მოკავშირეებს, როდესაც 1989 წელს მოსკოვის მიერ ახალი საგარეო პოლიტიკა ოფიციალურად იქნა მიღებული.

ამჯერად გეოპოლიტიკური - „სინატრას დოქტრინის“ მიღება საბედისწერო ნაბიჯი იყო ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე ძლიერი ვარშავის პაქტის სამხედრო ბლოკისთვის.

თავის მხრივ, აღვნიშნავთ, არასწორი იქნებოდა მომხდარი მოვლენების გამომწვევი მიზეზების დაკავშირება მხოლოდ გარე ფაქტორებთან ანუ აღმოსავლეთ ევროპის რეგიონში მიმდინარე პროცესების განხილვა საბჭოთა კავშირისა და შეერთებული შტატების პოზიციებთან მიმართებით. ამ მოვლენებს სერიოზული შიდა მიზეზები ჰქონდა.

სახელდობრ, რეგიონის ყველა ქვეყანა სოციალურ-ეკონომიკურ კრიზისში აღმოჩნდა. მისი დაძლევა მმართველმა კომუნისტურმა პარტიებმა ვერ შეძლეს, თუმცა ამ ქვეყნებში ცხოვრების დონე გაცილებით მაღალი იყო, ვიდრე სსრკ-ში, სადაც მათგან განსხვავებით „ხავერდოვანი რევოლუცია“ არ მომხდარა.

შესაბამისად, საბჭოთა ბლოკში ანტიკომუნისტური რევოლუციები გამოწვეული იყო არა მხოლოდ მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური ვითარებით, არამედ ფაქტორებით, რომლებიც დაკავშირებული იყო საზოგადოების პოლიტიკურ, იდეოლოგიურ და სულიერ სფეროებთან. ამერიკელი სოციოლოგების აზრით, 1980-იანი წლების ბოლოს, აღმოსავლეთ ევროპელები ზოგადად კაპიტალიზმს, როგორც სოციალურ სისტემას უფრო დადებითად უყურებდნენ, ვიდრე დასავლეთის ქვეყნების რესპონდენტები. ამის საილუსტრაციოდ მხოლოდ ერთი მაგალითი კმარა. „კომუნიზმის“ კონცეფციაზე დასავლეთ გერმანელებზე მეტად უარყოფითად რეაგირებდნენ პოლონელები.

საბაზრო ეკონომიკა აღმოსავლეთ ევროპის მოსახლეობის აბსოლუტურ უმრავლესობაში განიხილებოდა არა მხოლოდ, როგორც საზოგადოების სოციალურ-ეკონომიკური ორგანიზაციის ფორმა, არამედ როგორც ცხოვრების დასავლური სტანდარტის მიღწევის ოცნების განხორციელება „აქ და ახლა“.

აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებზე ზეწოლის ამერიკული პოლიტიკის კატალიზატორი გახდა 1988 წლის დეკემბერში, მ. გორბაჩოვის გამოსვლა გაეროს გენერალური ასამბლეის სესიაზე, სადაც საბჭოთა ლიდერმა გამოაცხადა აღმოსავლეთ ევროპაში საბჭოთა ჯარების ცალმხრივი შემცირება 500 ათასი ადამიანით. ასევე მისი განზრახვა 1991 წლამდე გდრ-დან, ჩეხოსლოვაკიიდან და უნგრეთიდან ექვსი სატანკო დივიზიის გასვლისა და მათი დაშლის შესახებ. ამ სამხედრო-პოლიტიკური პროცესის შედეგად საბჭოთა არმია, რომელიც 4 მილიონზე მეტ ადამიანს შეადგენდა, ნახევარი მილიონით, ანუ 15%-ით შემცირდა. ერთი შეხედვით, ეს შემცირება შეიძლება უმნიშვნელოდაც კი ჩანდეს. მაგრამ პოლიტიკურად ეს უმნიშვნელოვანესი მოვლენა იყო. ამ შემთხვევაში გასათვალისწინებელია, რომ შემცირებული

არმიის ნახევარი და მთელი სამხედრო ტექნიკა, განლაგებული იყო აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში. ამის შედეგად ვარშავის პაქტის ქვეყნების სამხედრო დაჯგუფება, რომელიც რეგიონში იყო ნატოს ჯარების საპირწონედ, თითქმის განახევრდა. დაკარგა შეტევითი სამხედრო ოპერაციების წარმართვის უნარი. „გორბაჩოვის დოქტრინა“, რომელიც მან გაეროში გამოაცხადა, - წერს ვ. ფალინი - ნიშნავდა იმას, რომ „სსრკ ტოვებდა ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპას“ [1, 149].

მ. გორბაჩოვის გაეროში გამოსვლის შემდეგ, ამერიკის პრეზიდენტის გარემოცვაში კონფიდენციალური დასკვნები გაკეთდა: „საბჭოთა კავშირი იშლება შიგნიდან“ [2, 1054-1055].

1989 წლის 16 იანვარს მოსკოვს ესტუმრა ამერიკის პრეზიდენტის პირადი წარმომადგენელი ჰენრი კისინჯერი, რათა გაეგო, რამდენად შორს იყო საბჭოთა ხელმძღვანელობა მზად აღმოსავლეთ ევროპაში თავისი ინტერესების დასაცავად. იგი შეხვდა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრს ა. იაკოვლევს. საუბარში ჯორჯ ბუშის ემისარმა მოითხოვა, რომ საბჭოთა კავშირი არ ჩარეულიყო აღმოსავლეთ ევროპაში განვითარებულ მოვლენებში. ამის სანაცვლოდ ჰ. კისინჯერი დაპირდა სკკპ გავლენიან პოლიტბიუროს წევრს, რომ უზრუნველყოფოდა აშშ-სა და სსრკ-ს შორის ნორმალური ურთიერთობების განვითარებას [3, 303-306]. წინააღმდეგ შემთხვევაში კი არაორაზროვნად მიანიშნა აშშ-საბჭოთა ურთიერთობების გამწვავებაზე.

ა. იაკოვლევი არათუ არ უწყევდა კისინჯერს ოპონენტობას, არამედ უფრო მეტიც მასში გრძნობდა ერთგვარ მოკავშირეს. მან გააფრთხილა კისინჯერი, რომ კომუნისტური პარტიის ზოგიერთი მკაცრი მხარე, უკმაყოფილო იყო გორბაჩოვის პოლიტიკით. უთხრა - ისინი დახურულ შეხვედრებზე მას აკრიტიკებდნენ სოციალიზმის დაღატაკის

და დასავლეთში მისი მიყიდვის გამო. იაკოვლევი ნათლად აჩვენა, რომ გორბაჩოვს და მის თანამემამულე რეფორმატორებს სჭირდებოდათ დასავლეთის აღიარება, მხარდაჭერა და წახალისება, რათა მათ შეძლებოდათ თავიანთი პროგრამის განხორციელება ქვეყანაში [4, 17-18].

მეორე დღეს ჰ. კისინჯერი მიიღო მ. გორბაჩოვმა. მათი მოლაპარაკების მნიშვნელოვანი თემა იყო ცვლილებები აღმოსავლეთ ევროპაში. საუბრის სრული ჩანაწერი ჯერ არ არის გამოქვეყნებულა, ამიტომ მისი შინაარსის შესახებ სრული და სანდო წარმოდგენა ძალიან რთულია. მაგრამ იქიდან გამომდინარე, რაც უკვე არსებობს, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ გორბაჩოვი არ ცდილობდა ამ რეგიონში სსრკ-ს ინტერესების დაცვას.

„ვიცვლებით ჩვენ, იცვლებით თქვენც და ევროპაც, მაგრამ თუ შევეცდებით სხვადასხვა შეფასებების საფუძველზე ამ პროცესებიდან დაშორებას, მაშინ შეიძლება სერიოზული შეცდომები დაგვუშვათ, სერიოზული არასწორი გათვლები გავაკეთოთ“ - მაღალფარდოვნად და მედიდურად აღნიშნავდა გენერალური მდივანი [5, 223].

თუ გავაანალიზებთ სხვადასხვა მეცნიერისა და დიპლომატის მიერ მოსკოვში გამართული ამ შეხვედრების შეფასებებს, ისინი პრაქტიკულად ემთხვევა ერთმანეთს. კ. ბრუტენცი, რომელიც მაშინ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის საერთაშორისო განყოფილების უფროსად მუშაობდა აღნიშნავს:

„ჯერ კიდევ 1989 წლის იანვარში ჰ. კისინჯერი ეწვია მოსკოვს და შეხვდა გორბაჩოვს. მაშინ მან საბჭოთა ლიდერს ფაქტობრივად, შესთავაზა გარიგება, რომლის მნიშვნელობა ასეთი იყო - აღმოსავლეთ ევროპაში ცვლილებების სანაცვლოდ ჩვენ გავაფართოვებთ თქვენთან პოლიტიკურ კონტაქტებს, დაგეხმარებით სამხედრო ხარჯების ტვირთის შემსუბუქებაში და ასევე სხვა „გზებით“.

ამერიკელმა დიპლომატმა, ფაქტობრივად, კი შუამავალმა წამოაყენა, შესთავაზა გენმდივანს იდეა, რომ ბუში და გორბაჩოვი შეთანხმებულიყვნენ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში ვითარების ლიბერალიზაციის მიზნით ერთობლივ ქმედებებზე. აშშ ვალდებულებას იღებდა არ ემოქმედა საბჭოთა კავშირის უსაფრთხოების ლეგიტიმური ინტერესების წინააღმდეგ“ [6, 485].

ამ საკითხს შეეხო ასევე იმდროინდელი აშშ ელჩი სსრკ-ში ჯ. მეტლოვი. ის წერს „მდივანი ბეიკერი სერიოზულად შეუდგა მოსკოვთან აღმოსავლეთ ევროპის მომავლის შესახებ მოლაპარაკებების შეთავაზებას. იდეა ამის შესახებ ყოფილ სახელმწიფო მდივანს ჰენრი კისინჯერს ეკუთვნოდა. რომელსაც, როგორც მეუბნებოდნენ, სჯეროდა, რომ აღმოსავლეთ ევროპაში მალე იფეთქებდა აჯანყებები და თუ აშშ-სა და საბჭოთა კავშირს შორის ურთიერთგაგება არ იქნებოდა, ისინი ქაოსს ან საბჭოთა ინტერვენციას გამოიწვევდნენ. ჰ. კისინჯერი ეწვია მოსკოვს და გორბაჩოვს შეხვდა. თავისი იდეა მას ჩემთან არ განუხილავს, თუმცა, ვფიქრობ, მან ეს გორბაჩოვს გაუზიარა. თუ ასეა, მაშინ, სავარაუდოდ მას მ. გორბაჩოვი თანაგრძნობით შეხვდა“ [7, 161].

ამ შეხვედრის შესახებ ძალიან საინტერესო ინფორმაციას გვაწვდის. საბჭოთა კავშირის ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრის შვილი ანატოლი ანდრიას ძე გრომიკო. ის აღნიშნავს - გორბაჩოვის კითხვაზე: „ცდილობს თუ არა ბუში გამოიყენოს კისინჯერის სერვისები იმის გასარკვევად, მზად არის თუ არა გორბაჩოვი, დათმოს საბჭოთა კონტროლი აღმოსავლეთ ევროპაში? კისინჯერი წავიდა ვა-ბანკზე და დადებითად უპასუხა. თავის მხრივ უცნაურად მოახდინა ამ საკითხზე რეაგირება გორბაჩოვმა. მან არ უარყო ამერიკელების წინადადებები, მხოლოდ თქვა, რომ ყველაფერი გულდასმით უნდა განიხილებოდეს“ [8, 193-194].

სსრკ-ში ვიზიტის შესახებ ჰ. კისინჯერმა თეთრ სახლს წარუდგინა დეტალური მოხსენება, რომელშიც აღნიშნა: „...გორბაჩოვის „პერესტროიკა“ „ბუქსაობს“. ამიტომაც საბჭოთა ლიდერი ეძებს წარმატებას საგარეო პოლიტიკის სფეროში. გორბაჩოვი კი მზადაა ამისთვის განსაზღვრული გონივრული ფასი გადაიხადოს“ [9, 37].

კისინჯერის მოსკოვში ვიზიტის შემდეგ, 1989 წლის 12 თებერვალს, ჯორჯ ბუშმა გამართა შეხვედრა თეთრ სახლში, სადაც გაკეთდა ანალიზი სსრკ-ს შინა ვითარებისა და მისი საგარეო პოლიტიკის პრობლემების შესახებ. გაკეთდა სწორი დასკვნა, რომ საბჭოთა ლიდერი თანხმდება ცვლილებებს აღმოსავლეთ ევროპაში და, რომ ეს ცვლილებები თავად გამოიწვევდა საბჭოთა კავშირის დაშლას [9, 47].

ოვალური კაბინეტი მიიჩნევდა, რომ „გორბაჩოვი მიესალმებოდა ამ ქვეყნებში გატარებულ რეფორმებს. ამიტომაც იგი გარკვეულწილად შეიძლება ჩათვლილიყო ჩვენს „დე ფაქტო“ მოკავშირედ... მას არ ესმოდა აღმოსავლეთ ევროპაში არსებული ვითარება. ის ცდილობდა იქ აღეზარდა „პატარა გორბაჩოვები“, რომლებიც ისარგებლებდნენ ხალხის მხარდაჭერით, რათა გამხდარიყვნენ რეგიონში სიტუაციის გაუმჯობესების მუდმივი ფაქტორები.

როგორც ჩანს, გორბაჩოვმა ვერ გააცნობიერა, რომ ამ ქვეყნებში კომუნისტური რეჟიმები, განურჩევლად მათი ავ-კარგი ჩრდილებისა, სძულდათ და პირველივე შესაძლებლობის შემთხვევაში მათ დამხობა ემუქრებოდათ [9, 113].

ვაშინგტონში, პოლონეთისა და უნგრეთისთვის სასწრაფოდ შემუშავდა ეკონომიკური დახმარებების ღონისძიებების პაკეტი, რომელთა შორის იყო საგარეო ვალის რესტრუქტურირაცია და „კერძო სექტორის კაპიტალიზაციისა და აღორძინებისთვის“ შეღავათიანი სესხების გაცემა, შეერთებულ შტა-

ტებთან ვაჭრობის ასევე უფრო ხელსაყრელი პირობების შექმნა.

დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა ამ ქვეყნებში აშშ-ის პრეზიდენტის ჯორჯ ბუშის ვიზიტებს, რომლებიც დაუყოვნებლივ განხორციელდა. ვიზიტი პოლონეთში შედგა 1989 წლის 10-11 ივლისს, უნგრეთში კი 12 ივლისს. აშშ-ის მეთაური თავად ანიჭებდა ამ ვიზიტებს დიდ როლს - „ჩვენ უნდა გვემოქმედა, როგორც პასუხისმგებელი „კატალიზატორს“ აღმოსავლეთ ევროპაში დემოკრატიული რეფორმების გასატარებლად“ [9, 113].

ბუშმა ამ ქვეყნებისთვის ამერიკული სესხების გაცემა ფუნდამენტური ეკონომიკური რეფორმების განხორციელებას დაუკავშირა. „პოლონეთში ვიზიტის დროს ჩვენ სრულად მივაღწიეთ ჩვენს მიზნებს“, - აღნიშნავდა მოგვიანებით ბ. სკოუპროფტი [9, 120].

თავად ბუშმა ვიზიტის შედეგების შემდეგ ასეთი დასკვნა გამოიტანა: „ის, რაც ვნახე ევროპაში იყო ის, რომ ადამიანებს იმედი შთააგონებდათ“ [9, 126].

აშშ პრეზიდენტის პოლონეთსა და უნგრეთში ვიზიტის შემდეგ, სადაც ანტისაბჭოთა ძალები ძლიერი იყო, შეერთებულ შტატებში მიიღეს გადაწყვეტილება ამ ქვეყნებისათვის 1,2 მილიარდი დოლარის მატერიალური დახმარების შესახებ [9, 118].

მ. გორბაჩოვის გუნდმა თითქოს ვერ შეამჩნია, რა პოლიტიკას ატარებდა შეერთებული შტატები სსრკ-ს მოკავშირეების მიმართ. მათ როგორც ადრე ისევე ისე განაგრძეს საგარეო კურსი.

1989 წლის სექტემბერში სსრკ უმაღლესი საბჭოს მეორე სესიაზე ე. შევარდნაძემ ამბობდა: „აქ მოხდა ისტორიული თვისებრივი ცვლილებები. ჩვენ მათთან ურთიერთობას ვაშენებთ სუვერენული თანასწორობის, ყოველგვარი ჩარევის დაუშვებლობის, თითოეული ქვეყნის აბსოლუტური არჩე-

ვანის თავისუფლების უფლების აღიარების საფუძველზე...“ [10].

დეკუტატებთან შევარდნაძე ცდილობდა შეექმნა ილუზორული სურათი სსრკ-ს მოკავშირეებს შორის ვარშავის პაქტით: „ჩვენს ურთიერთობაში მოძმე ქვეყნებთან, - თქვა მან, - არის პრობლემები დიდი და პატარა, არის სირთულეები. მაგრამ მათში კრიზისი არ არის“ [10].

ეს იყო სინამდვილეში ილუზია და არ შეესაბამებოდა სინამდვილეს.

1989 წლის 25 ოქტომბერს ჰელსინკიში ვიზიტის დროს გორბაჩოვმა საჯაროდ განაცხადა, რომ საბჭოთა კავშირს „არ აქვს არც მორალური და არც პოლიტიკური უფლება ჩაერიოს აღმოსავლეთ ევროპის მოვლენებში“ და დასძინა: „ჩვენ გამოვდივართ იმ ვარაუდიდან, რომ მასში სხვებიც არ ჩაერევიან“ [11, 89].

გაკვირვებას იწვევდა ისიც, რომ აღმოსავლეთ ევროპაში მიმდინარე მოვლენების შეფასებაში გორბაჩოვის და ბუშის პოზიციებში პრაქტიკულად არ იყო ფუნდამენტური განსხვავებები. ამერიკის პრეზიდენტი საბჭოთა გენმდიენის პოლიტიკას ევროპის ამ რეგიონთან მიმართებაში ყოველანაირად ამხნევებდა და სტიმულს აძლევდა.

წინასწარ იცოდა, რა რომ არ საბჭოთა კავშირისგან არ იქნებოდა სამხედრო ინტერვენცია და მიიღო ასეთი გარანტიები, ჯორჯ ბუშმა (ფაქტობრივად კი, მთელმა დასავლეთმა) ამ ქვეყნების სოციალისტური რეჟიმების განადგურების მიზნით ღიად და ფარულად დაიწყო ოპოზიციური ანტისოციალისტური და ანტისაბჭოთა ძალების წახალისება.

სსრკ-ს ჰქონდა გავლენის მოხდენის სხვა ინსტრუმენტები: პოლიტიკური, ეკონომიკური, დიპლომატიური და ა.შ. მაგრამ ეს ბერკეტები მოსკოვს არ აუშუშავებია. გორბაჩოვის ამ პოზიციამ გამოიწვია არსებული სოციალური წყობის მომხრეების პო-

ზიციების მნიშვნელოვანი შესუსტება და ოპოზიციური ძალების გაძლიერება.

1989 წლის ოქტომბრის ბოლოს ჰელსინკში სსრკ საგარეო საქმეთა სამინისტროს პრესის ატაშემ გ. გერასიმოვმა ოფიციალურად გამოაცხადა, რომ „ბრეჟნევის დოქტრინა“ მოკვდა. და პოლიტიკურ სცენაზე შემოდიოდა „სინატრას დოქტრინა“.

მ. გორბაჩოვის მიერ „ბრეჟნევის დოქტრინიდან“ საბჭოთა კავშირის საბოლოო გასვლა მოხდა 1989 წლის 2-3 დეკემბერს გორბაჩოვისა და ბუშის მალტის შეხვედრაზე, სადაც აღმოსავლეთ ევროპის მოვლენები ცენტრალური ადგილზე იდგა.

საბჭოთა ლიდერმა დაარწმუნა ამერიკის პრეზიდენტი, რომ სსრკ არ ჩაეროდა აღმოსავლეთ ევროპის საქმეებში: „ჩვენ მშვიდობიანი ცვლილებების მომხრე ვართ, არ გვინდა ჩარევა და არ ჩავერევით მომავალ პროცესებში. დაე, თავად ხალხებმა, გარე ჩარევის გარეშე, გადაწყვიტონ, რა უნდა გააკეთონ თავად“.

ამრიგად, აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში დაიწყო „ხავერდოვანი“ რევოლუციები. მოხდა გერმანიის გაერთიანება. მთელი 1989 წლის განმავლობაში სოციალისტური რეჟიმები ლიკვიდირებულ იქნა ყველა ქვეყანაში, რომლებიც იყვნენ სსრკ-ს სამხედრო და პოლიტიკური მოკავშირეები. ხელისუფ-

ლებაში მოვიდნენ ანტისოციალისტური პროდასავლური ძალები. ამ პირობებში ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოსა და ვარშავის პაქტის არსებობა შეუძლებელი აღმოჩნდა. საბოლოოდ, „გორბაჩოვის დოქტრინამ“ გამოიწვია საბჭოთა კავშირის დამარცხება აღმოსავლეთ ევროპაში. ეს იყო კატასტროფული მარცხი მისი უტოპიური იდეის „საერთოევროპული“ სახლის შექმნის შესახებ.

1990 წელს გამარჯვებულმა დასავლეთმა სახვებით სამართლიანად თავისი სიბრძნით, მათი საქმის უებრო გამკეთებელ გორბაჩოვს საერთაშორისო დამაბულობის განმუხტვაში შეტანილი წვლილისთვის მინიჭა ნობელის მშვიდობის პრემია. ამასთან, „ახალ აზროვნებას“ უარყოფითი მხარეც ჰქონდა.

ცივი ომისგან მხოლოდ ერთი გამარჯვებული გამოვიდა - დასავლეთი, შეერთებული შტატების მეთაურობით. მისი სხვა მონაწილე - სსრკ და „აღმოსავლეთის ბლოკი - არა მხოლოდ დამარცხდა, არამედ არსებობაც შეწყვიტა. ამან გამოიწვია საერთაშორისო ურთიერთობების ბიპოლარული სისტემის მოშლა, რომელზედაც მსოფლიოში სტაბილურობა მრავალი წლის განმავლობაში იყო დაფუძნებული.

EDISHER GVENETADZE

FROM „BREZHNEV DOCTRINE“ TO „SINATRA DOCTRINE“

Summary

The general secretary of the CPSU, Mikhail Gorbachev, was very worried about his ambitions. He wanted to go down in history as not only transforming the Soviet Union, but changing world politics. That's why he, together with his colleagues (A. Yakovlevi, E. Shevardnadze...) introduced the so-called the idea of "building a common European house").

"I did it my way" (I did it my way") was sung by the American singer Frank Sinatra. The lyrical hero of this song summed up what he saw as the imminent end of his life - his main

achievement was that he did what he needed to do. The irony of this tune The fact is that due to the appropriate lyrics, this song by an American artist is often played at funerals, so it has become a kind of "soundtrack" for others. This was exactly what the USSR offered to its allies when Moscow's new foreign policy was officially adopted in 1989. This time, the adoption of the geopolitical "Sinatra doctrine" was a fatal step for one of the most powerful Warsaw Pact military blocs in history.

In 1990, the victorious West quite rightly, with its stupidity, awarded the Nobel Peace Prize to Gorbachev, who was doing their work without a trace, for his contribution to easing international tensions. At the same time, "new thinking" had a negative side. Only one winner emerged from the Cold War - the West, led by the United States. Its other participants - the USSR and the "Eastern Bloc" - were not only defeated, but also ceased to exist. This led to the disruption of the bipolar system of international relations, on which world stability was based for many years.

Key words: Gorbachev; bush European House; Sinatra; doctrine; Brezhnev; Moscow; Kissinger; Washington; Warsaw.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Фалин В. М. Конфликты в Кремле. М., 1999.
2. კოსინჯერი ზ. დიპლომატია. თბ., 2021.
3. Запись беседы А. Н. Яковлева с политологом и государственным деятелем США Г. Киссинджером. 16 января 1989 года // Яковлев А. Перестройка: 1985–1991. Сб. документов. М., 2008.
4. Бешлосс М., Тэлботт С. Измена в Кремле. Протоколы тайных соглашений Горбачева с американцами. М., 2011.
5. Из беседы с Генри Киссинджером 17 января 1989 года // Отвечая на вызов времени. Внешняя политика перестройки: документальные свидетельства.
6. Брутенц К. Н. Несбывшееся. Неравнодушные заметки о перестройке. М., 2005.
7. Мэтлок Дж. Смерть империи / Пер. с англ. М., 2003.
8. Громыко Анат. А. В лабиринтах Кремля. Воспоминания и размышления сына. М., 1997.
9. Буш Дж. Скоукрофт Б. Мир стал другим. М., 2004.
10. გაზ. კომუნისტო 1989, 13 სექტემბერი.
11. Бешлосс М., Тэлботт М. Измена в Кремле. Протоколы тайных соглашений Горбачева с американцами. М., 2011.
12. Уткин А. И. Измена Генсека. Бегство из Европы. М., 2009.